

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди

Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1925 чылда
үндүзлөттүгү

1965 ч.

М А Й

21

ПЯТНИЦА

№ 118 (6137)

Өртөө 2 көп.

Георгий Трайков
А. Н. Косыгинге
чораан

Болгариянын Улус Республика-
зынын Улустун хуралынын Пре-
зидентуунун Даргазы Георгий
Трайков май 19-та СССР-нин Ми-
нистрлер Чөвүлелинин Даргазы
А. Н. Косыгинге чораан.

А. Н. Косыгинин болгаш
Г. Трайковтун аразында беседа
чылым, чүрктин ханызыдан
байдалга эрткен.

(СЭТА).

Найыралчы аян-
чорук доозулган

ТАШКЕНТ. Индиянын Премьер-
Министри Лал Бахадур Шастри
болгаш ону үдөн кижилер май
20-нин түнелинде Ташкенттен
Делиге чорупкан. Хүндүтү аал-
чы Совет чактык чалаанын бу-
гаар СССР-ге чораан барганы ол
Неделя дургузуда Москвага,
Ленинградка, Киевке болгаш Таш-

кентиге ол чораан. Л. Б. Шастри-
ни чер болганга чымы-биле бол-
гаш өөрүшкүдү-биле хулаап ал-
ган. Он аян-чорук СССР-ниң бол-
гаш Индиянын аразында быжы-
гып турар харылаанын чырыт-
кыланчак илерели болган.

(СЭТА).

ТӨРЭЭН МОСКВАГА АЛДАР!

Төрэн чуртун мурунуга шыларган ачы-хавыялары дээш база немец-фашист
ажелекчилерге уду демиселге Совет Социалисттик Республикаларын Эвилелинин
наймысалы—Москва хоорайнын ажылчы чоннарын массалык маадырлыг, эрес-шу-
дургу болгаш туруштук чоруун көргүскен дээш, 1941—1945 чылдарда Ада-чуртун

Улуг дайынны совет улустун тилелгезинин 20 чымы демдегээр-биле, СССР-нин
Дээди Совединин Президиуму Москва хоорайга «Маадыр-хоорай» деп хүндүтү атты
тымыска.

ЧУРУКТА: Москва бөгүн, СССР-нин улус ажыл-агыйнын чедикшиктеринин дел-
гезелинин баарында шөлдө.

Фото Н. ГРАНОВСКИЙНИН.

СЭТА-нын фотохронказы.

МОСКВА ХООРАЙ СОВЕДИНИН СЕССИЯЗЫ

Май 19-та Эвилелдер Бажынын
Коллеиялыг залына Москва хоорай
Совединин депутаттары Москвага
«Маадыр-хоорай» деп хүндүтү ат-
ты тымысканы биле холбаштырган
сессияга улуг, өөрүшкүдү байырла-
га шыкаш кылдыр келгенер.

Маадыр-хоорайлар: Ленинградтын,
Киевтин, Волгоградтын, Севастополь-
дун, Одессанын, маадыр Брест шп-
вэинин төлөөлөрү, а ол шыкаш Мос-
к-ва чоогунга фашисттерге ажал-
кынын ажылчы чоннары кинген Мос-
к-ва хоорайнын, Новосибирск болгаш
Свердловск хоорайларын төлөөлөрү
улуг Совет күрүенин наймысалына
дуураш болгаш хүндүтү атты ты-
мысканы биле холбаштыр улуг өөрү-
шкү Москвачылар-биле үлөжир дээш
сессияга чедип келген.

СЭКП-нин Москва хоорай комите-
динин бири секретари, депутат Н. Г.
Егорьевти сессиянын даргазына
согган. Хүндүтү президиумга Совет
Эвилелинин Коммунисттик партиязы-
нын Төп Комитетинин Президиумун
аажок улуг көдүрүшкү-биле со-
гган. Москвага «Маадыр-хоорай» деп
хүндүтү атты тымысканы биле хол-
баштыр наймысалдын ажылчы чо-
нарнын депутаттар Советтеринин
сорулгаларын дугайында илетке-
ди Москва Совединин хукукумун
даргазы, депутат В. Ф. Промислов
кылган. Герман фашизмин ашкан
тиилелгенин нити херээнге наймы-
салдын ажылчы чоннарын улуг са-
лымышкын Коммунисттик партиянын
болгаш Совет чактык талазында
бедик-биле үндүлгөн Төрэн чуртун
шанчалында көрүп турар-дыр бис
деп, ол чугалаан. Ол болза тилел-
генин чырыктыгы хүнүгө чедир
чурттавай барган, кижилерге, төрө-
нү Москвачылар камгалавын, боттары-
нын амы-тыннын берген кижилерге
база шанал-дыр.

Залда бүгү өөрүшкүлөр оларын
чырыктыгы тураскалын минута
иштинде мыт чок туруп буулаанар.

Ада-чуртун Улуг дайынына совет
улустун төөгүдү тилелгези болза
совет нитилел болгаш күрүне ту-
рууун арткы күштүгүн, бууш-
паштырпазынын болгаш амырал-
чынын чыбынчак херечизи бол-
ган деп, В. Ф. Промислов үргүчү-
лөп чугалаан. Москва бодунук чүс-
төп мун оолдар, кыстарын Совет Ар-
миянын хүрээлекчине чоруткан. Да-
йылдажыл турган шериге Москва-
нын коммунисттерин чырык кезин-
ден хөй барган. Бүдүрүлгелерге
болгаш албан черлеринге ажалдан
турган Москвачылар фронт чогууну
хоорайнын байдалында, айым-
дыг болгаш кара сагыштыг дайын-
ны ашкан тилелгеге эргежок бүгү-
де чүвени кылп турган.

Наймысалда бүгү ажылдын сору-
к кинричизи болгаш мога чок орга-
низация болза Москва хоорайнын
партия организациязы болуп турга-
нын оратор демдегези. Наймысал-
дын ажылчы чоннарын депутаттар
Советтеринин үлүгүн аажок улуг
ажыл-үдө оонашкан турган.

Гилер Москва чону-биле кады
узуткарын, ону чер кырында арыл-
дырып кааптарын күзеп турган. Ын-
дыг болза-да ол хоралыг планнар
боттанмай барган. Москва чоогуну
шөлдөргө Совет Эвилелинин бүгү
улустарын оолдар, кыстары мык

наймысалы дээш, дайын-биле ту-
лук турган: Уралда, Поволжьеде, Си-
бирде, Орталык Азияда, Закавказье-
де болгаш Ыраккы Чөөн чүкте ботта-
рыннын акы-дуумаларын аажок
улуг дууламчызын Москванын ажыл-
чы чоннары кажан-даа утпас. Олар
чепсекти, ок-чепсекти болгаш аш-
ченин наймысалыга соксаал чокка
чорудуп турган.

Москвага «Маадыр-хоорай» деп
хүндүтү атты тымысканы биле хол-
баштыр наймысалдын чурттагыларын
хөй чүдүлгөн хүндүтү турар. Ком-
мунисттик тургузушкуну бүгү учас-
тык кинжилерин маадырлыг болгаш
ол кыгыртып турар. Наймысалга
«Маадыр-хоорай» деп атты тымыска-
ны биле холбаштыр харыскалгын
сорулгаларын күндүлгөн ботуну
тилетип черин Москвачы ботуну
тодарал болгаш ээлээр ужурут деп,
В. Ф. Промислов илеткелгенин тиле-
лине чугалаан. Москвачылар бот-
тарын дайынчы чакчыларын, Маа-
дыр-хоорайнын күш-ажылчы ала-
рын моон сонгаар-даа көвүдээр,
коммунисттик тургузушкуну өндүр-
үтүп, планнары боттандырынын
херээнге боттарынын бүгү күштерин,
билгелерин болгаш энергиясын бээр
дээрин партиянын Төп Комитетинге,
Совет чакыкка буузелди турар бис.

Сессияга СЭКП ТК-нын Президи-
умун кезигүү, СССР-нин Министр-
лер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Ко-
сыгинин чугаанын чыгылганар чы-
мы-биле уткан.

Бистин Төрөн чуртувустун най-
мысалы—Москва тулушкунуна
болгаш күш-ажылга алдарыктык
совет кинжилерин маадырлыг болгаш
эрес-хүндүл чоруунга буулаан болу-
чугуру-биле кылдыр дээш, бөгүн бо
байырлаадыр хурага чыгылган бис
деп, ол чугалаан. СЭКП Төп Коми-
тетинин, СССР-нин Дээди Совединин
Президиумун болгаш Совет чакы-
кык даасканын буулаар А. Н. Косы-
гин Москвага «Маадыр-хоорай» деп
хүндүтү атты тымысканы биле хол-
баштыр наймысалдын ажылчы чо-
нарны, бүгү совет улуска изиг
байыр чедирген.

Бистин алдарлыг наймысалы-
сты алдаржытышкан, совет улусту
алдаржытып турар бис деп, оратор
үргүчүлөп чугалаан. Дайынны ка-
ды-берге чыгарында Москва фа-
шизм-биле мыктыг дайынче көдү-
лүп үнгөн бүгү чуртту дадыктырын,
хаймыктырган. Москва чоогунга бо-
лган улуг тулушкунга Совет Эвиле-
линин бүгү националдарын төлө-
лекчилер хол-холудан туттунуп
алгаш, эрес-маадырлыгы-биле дайыл-
дашкан. Бистин Төрөн чуртувустун
наймысалыне дайынны кинричезин
оолдурган шийтпирал турган. Чү-
ге дээрге Москва—дээр келер ү-
дөш хөй миллион ажылчы чонна-
рын демиселинде тул-тур, Москва—
дээр бөгү мураакчы чүдүлгөн
дегээ, улустар найыралымын дем-
дээ, социализмин демдээ-дир.

Москва чоогунга тилелге дайында
аргилдерге есени салган болгаш дайын-
нын бүгү чорудулганын аажок
улуг салдарын чедирген. Совет киж-
и бүгү ол тилелгени аажок улуг
кинжешкын кылдыр, фашизмин туу-
лунга чедир чыла шаварын чедип
алырында бистин улустуушун шийт-
пиралын көвүдөткөн болушкуну кыл-
дыр хүндүл көргөн. Москванын маа-
дырлыг камгалаы болза хосталга-

нын шагы чайлаш чок келер деп чү-
ке Европанын чурттарынын улустары-
нын буузелди быжыгалаан. Москва
аар-берге шыгалдаларын алдарлы-
мын ийишкыннын мурунга чүгө ту-
руп шыдаан эвес, харын база дайын
чорудулганын баштайгы улуг аш-
чышкыннын гилержи шериглерге
таварыштырган фашизмин ашкан
депшигелгил күштерин нити тилел-
гени кылдыр бүгү делегейге хүлөп
көргөн чорук факт-тыр.

Дайыннын бүгү чылдарында Мос-
к-ва бистин чуртувустун дайынчы шта-
бы болуп келген. Камгалаалы Ку-
руне комитети гилержи аг-шериг-
лери чыла шаварын организастар
талазы-биле бүгү-ле ажалдарын Мос-
к-вадан удуруп турган. Бистин пар-
тиянын Төп Комитети болгаш
казак фронтуга болгаш тылга бүгү
совет кинжилерин шериг күжүниш-
кынын Москванан утуп, башка-
рып турган.

Чижелээр чүе чок массалыг маа-
дырлыг чоруктары Москвачылар бү-
гү совет улус-биле кады көргүскөн.
Төп Комитеттин кыгырчы-биле он-
он муң кинжилер улусу ополчегине
эки-тура-биле кирип, дайын-биле
аргилдерин тулушкан. Бис улуг ко-
ралды удуруп тургаш тилелгенин
чедип алган бис. Бистин наймыса-
лы дээш тулушкунуна өгөн
маадырларын тураскалынын ба-
рынга бажымысты мөгөйтүп турар
бис.

Москвачылар Төрөн чуртту му-
рунга боттарынын хүлээлгезин күсөт-
кен, ону чүгө фронтуга аар-берге
хүннерде күсөткен эвес-ле болгаш.
Наймысалдын партия организация-
зына удуруп турган Москвачы ажыл-
чы агызын Совет Армияга аажок
улуг дууламчызын көргүскөн. Бистин
наймысалыстын ажылчыларын,
инженерлерин, партия болгаш
ажыл-агый ажалдакчыларын
ажыл-чорудулганын буулаар-да эрес-
маадырлыг чорук болуп турар.

Москванын камгалакчыларын ду-
гайы чугалап тургаш, бистин херэ-
женинтеринин дугайында эң чылг
болгаш чагай оостерин чугалаан
ужурут бис. Тилелгеге оларын
кинриг салдышкыннын үнелеп чепсе.
Москванын аныктарын алдарлыг
херектерин дугайын өөрүп чепти-
ришкын болгаш чоргаарал-биле сак-
тып турар бис. Москванын оолдар,
кыстарын чагай ажил-херектер
өзүп ора салгалга чайынанчак үе-
гер-чижек болуп кезээде артар.

Социалисттик Москванын төөгүзү-
нде чугала роль бистин партиязынын эң
хөй салыг отраттарынын бирээзи
алдарлыг Москва партия организация-
зына хамааржы турар. Москванын
коммунисттер партиянын шугууну
агыр болуп чоруу дээш демиселге
кезээде бири оодурулга туруп,
ленинчи оруктан бисти дайыр дээр
калдыр-даа орадажышкыннарга
ууду иделейлиг демиселжип келген.

Москвачылар боттарынын күш-
ажылды-биле улуг салдышкынны ком-
мунизм дээш демиселдин нити улус-
чу херээнге кирип турар. Бөгүн Мос-
к-ва—ол дээрге эң депшигелгил иде-
ларын ораны, күш-ажылды ораны,
мураакчы эртемни, бедик культу-
ралы болгаш социалисттик уран чү-
дүн ораны-дыр.

Москвачыларын ачы-хавыязын
демдегелешкан, бистин чедикши-
н

нервис аажок улуг болгаш кайган-
чык болза-да, делдип алдынган
чүдүлгеге ханып шыдаас бис дээр
дугайын чугалап каар болза чогуур.
Хүндүтү ат хөй чүдүлгөн хүндүл
турар. Москвачыларын мурунда
тургустунан сорулгаларын дугайын
Москва Совединин даргазынын илет-
келгине чугалаан болгаш. Ол улуг
сорулгаларын чедикшиктерин күсө-
лөргө эргежок бүгү чүе Москвада
бар. Совет наймысалы бүгү чүдүл-
гезин талазы-биле үлөргө-чижектиг хоорай,
эртем-техниктиг болгаш культурут
депшигелгил төвү болган турар ужу-
рут. Москва үлөтүрүн эң чугула
сорулгалы болза оол бидүрүлгелерин
чүдүлгөн чедип адыр болгаш бүгү
продукциянын шымарын экинчилер
болуп. Москва үлөтүрү техника та-
лазы-биле мураакчы, чад дери-
ге-биле үлөтүрүлгөн турар ужу-
рут. Ынчанга күш-ажылды эң бедик
бүдүрүлгүлү үлөтүрү Москвага
турар ужурут.

Ам бистин чуртувуста база бир эң
харыскалгыл болгаш эң чугула
улус ажыл-агыйын сорулга болза
бистин бүгү үлөтүрүсү дегеннин
техниктиг депшигелгенин дээр чед-
икшиктеринин, деңселине бурун-
гаар хөгжүрүп болуп турар.

Москва—тайбынны тутуну тулук-
чуу. Бистин наймысалымыска
яны-буру чурттарынын болгаш улустары-
нын төлөөлөкчилер тайбын, хосталга
болгаш депшигелге дээш демиселдин
айтыргаларын чугалажыл көрүнгө
кадык аай болалды тып ап турар
болгаш. Тайбынын, делегей кады
ажылдажылганын быжыгалаар, эконо-
миктиг харылааларын хөгжүдөр
болза-биле бистин чуртувуска көзүп ту-
руп бот кинжилерин Москва чүрөк-
тин ханызыдан утуп ап турар. А
бистинге база дагы кара сагыштыг
болза-биле келесек турар мыкты
кинжилерге төөгүнү кинжиздиргел-
ер утуп деп сүмөлөп турар бис.
Чад дайыннын аямыннан удуз бүгү
күштерин мобилизастар дээш, дай-
нын оларга чедир болуп уржук-
тары кинжилер моон сонгаар кезээде
биябес турзун дээш, дайын дугайын
болгаш бистин чедип алган тилел-
генин дугайын бөгүн чугалап база
сактып турар бис.

А. Н. Косыгинин чугаанын дин-
митиг адыш чаксаашкынны каш удаа
үзе кирип турган.

Маадыр-хоорайлар—Ленинградтын,
Волгоградтын, Киевтин, Одессанын,
Севастопольдун, маадыр Брест шп-
вэинин төлөөлөрүн баштынары
Москва хоорай Совединин депутатта-
рына чыгып байырын чедирген.
Свердловск болгаш Новосибирск
кинжилерин баштынын башты-
нын Москвачыларга база байыр че-
дирген. Москва хоорай Совединин
депутаттары сессияга база санал бе-
рип, чүе чугалаан.

Сессиянын кинжизчилер резолю-
цияны чангыс эп-сеткил-биле хүлөп
алган.

СЭКП Төп Комитетинге, СССР-нин
Дээди Совединин Президиумуна
болгаш СССР-нин Министрлер Чөвү-
лелине байырлыг чагаанын аажок
улуг көдүрүшкү-биле хүлөп ал-
ган.

(СЭТА).

КОМСОМОЛДУН КҮЖҮ— ПАРТИЙЖИ УДУРТУЛГАДА

Коммунизмни тургузушкуну—
чаа кинжик кинжиздиргенин
дугайында айтырып амы байдал-
дарда эң чугула чери ээлеп ту-
руп, Инчанга СЭКП-нин Про-
граммалында: «Аныктарын ком-
мунизмниң буулуна кинжиздер-
де, чад нитилелдин пратинтиг
тургузушкунуна оларын хан-
дыкшыдар, коммунизмниң ү-
нелде чурттаар, аныкдаар болгаш
нитилел херектерин эргелеп
башнаар апаар бүгү талазы-би-
ле сайыраңгай кинжилерин, сал-
галын белетиздөө, партияга ду-
далап турар аныктарын бот-
амыл-чорудулгалы хөй-нитти ор-
ганизацияны болуп аныктарын
коммунисттик эвилелиниң ролу
эзер» деп демдегеп турар.

Бо дээрге—комсомолдун, ажил-
чыга бедик үндүлгө бергени,
апаа партиянын үлүг иделгил-
дир, ВЛКСМ-ниң ажил-чоруду-
галынын тодарай программалы
мында. Ол программа, чедикши-
ниг боттарынын дээш, партия ор-
ганизациялары оларга хун бүр-
түк тодарай дуузын чедирер
ужурут. Комсомолдун күжү—
партияга удурутуга, инчанга
партияга боттанып келген-ке-
зээде быжыг харылаалыг турар.

СЭКП ТК-нын октябрь болгаш
ноябрь Пленумдарынын сонда
бистин республиканын партия
райкомдарына, комитеттеринге,
коммунисттерин хуралдарына
аныктар-биле ажалды дугайын
улам-на хөй-биле чугалажыл
турар аларган. Чөөн-Хемчик ра-
йону ап көрөө. Аныктар кин-
жиздиргелгенин дугайы мында
хөй-хөй партия организацияларын
кинжиздиргенин төвүнде тур-
ар. Чижээ, Ленин атыг колхоз-
тун болгаш «Чыраа-Бажы» сов-
хозтун партия хуралдарына
аныктар-биле ажалды экинчилер
дугайында тодарай планын чу-
галажыл алган. Комсомолдун
аныктарын бригадаларын болгаш
фермаларын аразына
социалисттик чарытын организаста-
лаар. «Чыраа-Бажы» совхозтун
сүт-бараан фермаларын анык
саанчалары бо чыдын эртек
дөрт айларында сүт саап адыр
планын ажык күсөткен, анык-
тарын трактор-хөй бригадалары
чаксы хөвү ажалдарын чедип-
кирив чорудуп турар. Совхо-
зун аныктары партия чыры-
дышкынында, агротехниктиг
база зооветеринарлыг бөлүмнөр-
дө өөрөнип туралар. ВЛКСМ
комитетинин хуралдары чыл бо
пошуп келген. Ленин атыг ко-
хозта партия организациязы (се-
кретары эш Хертек Саман) мын-
да комсомол ажалында тодарай ду-
галы чедирип, аныктар ортуу-
ла аны-буру ажал дугайын бо-
лунуу бөрү хуралдарына чуга-
лажыл, фермаларда, бригадалар-
да аныктарга дуулаары-биле

коммунисттерин чорудуп, оларын
ажылдын түнелгиз эй-өйлөп
үндүрүп турар.

Ындыг партия организацияла-
ры биске улам-на хөй болуп
дээш улуг күштү ынаар утанды-
рар ужурут бис. Инчанга-даа
аныктарга кичээлгел салбайн
турар партия организацияларда тү-
нелдер өөрүтүп эвес, сир өскө
болулаар. Элеэн каш чыл муру-
нунда, Ганды районун «Совет
Россия» колхозта комсомол ор-
ганизацияны эки ажаллап турган.
Аныктар колхоз бидүрүлгезинге
мураакчы кирип, бот-тымыгыр
уран чүдү болушун организастап,
ат-сураа—дээр унуп келген. А
сөөлү үеде мында ажил-херек
улам экинчилер туруктуу, харын
уттунуруп, сандалашкыга че-
дип турар. Хөй-хөй анык кин-
жилер кайла-даа өөрөмөйлү-
лүр, ажил лорамы күсөткөй,
алы багай ажаллап туралар бар.
Бот-тымыгыр уран чүдү коллек-
тив ажалластаан. Чүе ындыг
апарганы! Партия комсомол
организацияны удуруптайн, апаа
тодарай дуузын чедирер турар.

Чамдык партия организацияла-
ры аныктар баштынарын ит-
тип алырыча кичээлгел сал-
байн турар деп чугалаар херек.
Оларын нитилел анык комму-
нисттер дика өвөөш. А кайла-
партия организациялары анык-
тарын ажил-херээнге удурутуга
ныкшактаан, ону сонугураайн
турар-дыр. Мында комсомолдун
уудуру ажалдакчыларын таар-
жыр кинжилер эки шийли адын-
май, комсомол организацияла-
рын хуралдары өскөй турар.

Партия организацияларын
чугула сорулгалы болза, комму-
нисттик күш-ажыл дээш шийчээш-
киче аныктарын эвилелдери,
күш-ажылды болгаш хөй-нитини
корум-чуртун сагымын оларын
кинжилерин болуп. Рес-
публиканын аныктарын күжө-
нишкенин аяк бо хүннерде
инитпиралг участоктарга: ко-
дөөгө—хөвү ажалдарын чедип-
кирив доозарынче, тарылганын
чайгы ажалдашын экинчилеринче,
инитини малынын чайгалаш-
кынын организациязын элдеринче,
хоорайга—продукциянын шы-
марын экинчилеринче, күш-ажыл-
дын бидүрүлгүдүн бедилер дээш
демиселде утандылар херек.

Комсомолдун ажил-херектер ду-
гайында партия организациялары
хун бүрү сагыш салып хүлээл-
гел, Инчанга-даа сагыш салып
дээрге—чүгө харагалар дээр
ол эвес-тир. Аныктарын бот-
тымыгыр чоруп болгаш идел-
гел хөгжүлгелерге бар-ла ар-
галары-биле дуулап турар партия
организациялары конугуш чыл кы-
лып туралар. Респонденту
АТБ-зында партия организация-
зын оол чижээнге кирип болур.

Мында коммунисттер болгаш ком-
сомолчулар ботуну коллективне
хөй болгаш солун ажил-херектер-
ин эгелекчилер болуп, планын
ажылдарга бүгү көргүзүлгө та-
лазы-биле хоорайнын өскө тран-
спорт организацияларын мурап
турар.

Бо коллектив 1965 чылдын
бирги кварталында ажалга бедик
көргүзүлгө болгаш дээш,
СЭКП Тыва обкомунун, Тыва
АССР-нин Министрлер Чөвүлели-
нин болгаш облпрофчөвүлелин,
СЭКП хооромунун болгаш хоор-
кукомун, респонденту болгаш
херетел кооперацияны
иниң ажалдакчыларын проф-
эвилел ТБ-зынын шийчир Кы-
зыл тукарын чаалап алган. Бо
дээрге мында коммунисттерин
болгаш комсомолчуларын органи-
зацияны биле-ленип күжүдөн ба-
ла кол хамааржыр. АТБ-да партия
организациязы (секретары Н. И.
Дыдын) комсомол ажалын кан-
чаар удуруп, апаа канды дуза
чедирип турарын бистин бөгүнү
номеризинин 2-ги арныдан
номчулар.

Өөрөш, өөрөш болгаш өөрөш
деп В. И. Ленин аныктарга
чаган. Комсомолчулар бол-
гаш аныктар марксисч-ленинчи
теорияны ханы шийгээлди алзын,
политчырыдышкын четкингине
өөрөшүн, школаларга, техникту-
гарын ажил-херээнге удурутуга
ныкшактаан, ону сонугураайн
турар-дыр. Мында комсомолдун
уудуру ажалдакчыларын таар-
жыр кинжилер эки шийли адын-
май, комсомол организацияла-
рын хуралдары өскөй турар.

Партия организацияларын
чугула сорулгалы болза, комму-
нисттик күш-ажыл дээш шийчээш-
киче аныктарын эвилелдери,
күш-ажылды болгаш хөй-нитини
корум-чуртун сагымын оларын
кинжилерин болуп. Рес-
публиканын аныктарын күжө-
нишкенин аяк бо хүннерде
инитпиралг участоктарга: ко-
дөөгө—хөвү ажалдарын чедип-
кирив доозарынче, тарылганын
чайгы ажалдашын экинчилеринче,
инитини малынын чайгалаш-
кынын организациязын элдеринче,
хоорайга—продукциянын шы-
марын экинчилеринче, күш-ажыл-
дын бидүрүлгүдүн бедилер дээш
демиселде утандылар херек.

Комсомолдун ажил-херектер ду-
гайында партия организациялары
хун бүрү сагыш салып хүлээл-
гел, Инчанга-даа сагыш салып
дээрге—чүгө харагалар дээр
ол эвес-тир. Аныктарын бот-
тымыгыр чоруп болгаш идел-
гел хөгжүлгелерге бар-ла ар-
галары-биле дуулап турар партия
организациялары конугуш чыл кы-
лып туралар. Респон

Ийиги арын

ХӨРЗҮННҮ ХАТКА АЛЫСПАС ДЭЭШ

Хөрзүнү хат алыр чорук кызыл ажы-агый бүдүргөзгөнө, ылаңгыя хову аялыгына улуз когаралды чедирин турар. Бистин республикага чыл бүрүд-ле күштүг хаттар хөрзүнү эн-не үнүш-дүжүтүр мун-мун тонна кырында калын аралдыр шаап алгаш чоруп, чаруа үнүштерин эленил-биле дүй көп, кедээ ажы-агый култураларын хөрзүн-биле калып алгаш чоруп турар. Хөрзүнү хат алыр чоруктуу уржу-биле үрелип турар чаруа үнүштерин мун-мун гектар кылдыр санааттыгы турар. Оон алыс-оон муң гектар тараалар-ның дүжүзү доозуну шугураанар-ның уламзын 20—30 хуу куулап турар. Оон кол чылдагыны боз-за эш-ле күштүг хат калып турар, ылаң чок, эленилчек хөрзүнүн аялыр, а ол байдаларга хөрзүнү хат алыр чорукка ууш демиселди хемчеглерин албайн, хөрзүнү боз-баазырадырмын системанын аялыр кылбайн турары болур. Оон түн-нелин чыл бүрүд-ле калып ажы-агыйн оон-он муң гектар тараа үнүштерин ууткатынмын турар.

Өл-шөк шөлүг дүшпөс, үрүчү күштүг хат хазымы, довураа шөл-лүг туушкан эес ылаңгыя районна-га хөрзүнү хат алыр чорук улуз болур. Күзүн, кышын болгаш ылаң-гыя ховуларга өт-сиген үнүш, хаткы үрүшкенин салдарынан хөрзүн камгаалаткымаа чаксы үе-ле хөрзүнү хат алырдыр шаап ап турар.

Хөрзүнү хат алыр чоруктуу чеди-рип турар кол ховураа дээр-ге оон хөрзүнү үрүшкөн болур. Эн-не хову, ирилди-биле байлак кесектерин хат хөрзүндөн арылдыр шаап аптаар, мынчаар орта хөрзүнү үнүш-дүжү-түу куулаар, тараа тарым калып эленилчел болур, оон соонда ылаңгыя шөлүгүн хөрзүнү хат алырдыр мынчаар белек алаар. Ылаңгыя шөл-дөргө чок үнүштер беин үнүш бол-гулаар, чок дээр-ге күштүг хатка чуудуу камтырган эленилчелестер үнүш келген бүтү-ле үнүштерин базып кааптар.

Хөрзүнү хат алыр чорук кырында өт-үнүш шымын чок, тарым калып аякко ховураа шөлүгө чедир күштүлүп турар. Диаметр 1 милли-метрден үүрүк хөрзүн хатка алыр-чал болур. Хөрзүнү кырында калында 1 м. үүрүк фрежия хөрзүнү деңизинин 50—60 хуузынан ажып турар болза, ону хатка алыр-чал хөрзүн деп санаар.

Саванын ховуларга өртөдир чорук улуз үрүшкенин салдары болуп турар. Ол дүшпө тараа сыптарын дөзү өртөнбөз хөрзүнү эн-не

АГРОТЕХНИКТИГ ХЕМЧЕГЛЕР

кырында калынын довураанын чам-дымы хөмүрдөн бээр. Саван өртө-дир чорук хөрзүнү хат алырдын дык-күштүлүп, боттук когаралды чеди-рип турар.

Хөрзүнү хат алырдын кам-галаарынын үндүзүн болза ховулар-га күштүг үнүш шымын тургуза-ры, шөлүгүн боз-баазырадырды хөр-зүнү кырында үнүш сыптарын хө-вөөр арттырыр болур.

Чангыс чылда үнүш културалыг үнүштерин тарып өстүрү үе-ле ан-дартынан болгаш кыры үнүш-биле шымынмаа хөрзүнү камгалаары-че оона кичиктеп салыры өргөжөк чүгүдө. Хөрзүнү үрелинчелин чогуна ол үе-ле болуп турар.

Күзүн хөрзүнү андара каар ан-дартынан-биле бүтү-ле үнүш сып-тарын дүй хөмүртүп кааптар боз-ба-зырадырды андара системаны хөр-зүнү хат алырдын күштүлүп өс-түрү болуп, а үлдүгөй чымчак хөрзүнү оон кол чылдагыны боз-за турар. Күзүн андартып каан шөл-дөргө кышын хат алырдыр шаап турар, мынчаар хөрзүн боз-за калып чоруп турар. Хөрзүнү кы-мын дүргүзүдө довураа, хову өр-төк, калып калган калып чаксы болгаш чангыс хаттарга мынчаар белек эес алаар болгаш хат алырдын улуз чегези-биле таваржыр.

Ылаңгыя хөрзүнү районнага эн чүгүдө сорулга болза хөрзүнү ан-дара хөрзүндөн андара каабас, андара үлдүгөй чарак хөрзүндөн-биле солугуру болур. Мынчаар боз-ба-зырадырды тараа сыптары болгаш өскө-дээ үнүштерин артышкыны-нары ховуларын кырында хөвөөр артып калыр. Чангыс чылда оонд-да ховураа тараа сыптарын хөвөөр ар-тыр чорук хөрзүнү орай чалын болгаш өртө чалын хатка алыр чор-урун баш улуз чалыдырмын ханды-рар, а ол ылаңгыя чал-ла үнүш өгө-лөп турган културалыг үнүштерин эленил-чел боз довураанын хөмөри-ден камгалаар.

Тараа ажы-агыйын бүтү эленилчел өртө-шчиде институт хөрзүнү хат алырдын камгалаар тараа-биле аргалары аялырдын ыла-ңгыя хөрзүнү хат алырдын улуз тус-кай техникалык тургузар сорул-ганы салган.

Хөрзүнү колдот боз-баазырадыр-ды чегези хандыр үлдүгөй хөр-зүндөн тургускан, аларын-биле хөрзүнү 35 см. чедир хандыр үл-

дүртөдир болур. Ук хөрзүндөн боз үнүштерин үе кезип чорутуу болгаш шөлүг кырында турар азы ылаң-гыя тараа сыптарын 80 хуу чедир хөвөөр арттырыр болур.

Хөрзүнү кыры боз-баазырадыр-ды-биле КП—2-250 деп калбары алыр култиватору бүдүрүп үндүр-ген, оон ийи маймыктарын калы-зынын-дээ алырдын калбаа 250 см., бүдүрүчүлүү 23,8 га чедип тур-ар. Тараа сыптары хөвөөр артка шөлүгө тараа чангыс-биле ЛДС-4 деп аушылкыч-селканын база үндүргөн. Ол машина чангыс өрт-көш-лө үш операцияны кылдыр: та-рылга мурунун боз-баазырадырды, шимчээшкенин трафигин ылаңгыя дөңсө-катоктор-биле эленилчел тап-тай бастырышкан, хөрзүнү кы-рын дескислорун чорутар.

Ол хөрзүндөн аялырдыр, хову-нун кырында тараа сыптарын хө-вөөр арттырарын хандырып база хат алыр чоруктан мынчаар кам-галаарын байдаларын тургузар болур. Чаа хөрзүндөн аялырдыр чорук чүгүдө хөрзүнү хат алырдын кам-галаарын хандырып турар эес, ха-рын дүжүтүу белин база алыр про-дукциянын бүтү-нелин чингидип турар. Ылаңгыя хөрзүндөн аялырдыр чангыс кызыл-тастың дүжү-лүгүн бир кезе кире ылаңгыя, а боз-баазырадырды болгаш чангыс-рышкына чангыс ийи катан ку-дулаан.

Дык хай совхозтарын хөрзүнү хатка алырдын эленилчел аялырдын үе-ле кедээ ажы-агый аялырдын-дан үнүш. Оон түрүк, ол чедир хөрзүнү бүдүн чедирин ханды-рып шаап алырдын аймын доктаамал болуптур турар. Хөрзүнү хатка алырдын ылаңгыя шөлүгүн сит-ген кезер чедир кылдыр аялырды-ры-биле хай чылда үрө ситгенерин андара тараанын ажыгыт.

Хөрзүнү хат алыр чорукка ууш демиселди тараа-биле аялырдын хемчеглерин боттандырыр ажы-агый бүрүдүгө чедир аялырды болур. Хөрзүнү аялырды-биле байдаларын ховуларын огул-чындыгын бол-гаш оонагы чүдүлгөн барым-далап тургаш, ол хөмөргөйи тола-раткан турар ужурайт. Хөрзүнү хаткы алырдын улуз идегидип моондаты ажы-агый бүрүдүгө тургузар чорук. Хөрзүнү хаткы хандыр алырдын бүтү-ле чедир бол-дурбас ужурайт.

В. ВОЛОВА.
Кедээ ажы-агыйын дүрүлгө станциянын биче өртөм аялырды-чым.

БИСТИН ТӨРЭЭН ЧҮРТУВУСТА

«АВТОМАШИНИСТ» НАКАНТАЛЫК ТУРАР
МОСКВА. Наймыскалдын метро-политенин автоматтыг доконтон ме-дэзгени (АИМ-ниң) системанын шенелдерин эгелдэ.

Ол системаны «автоматизация» чарактары деп алап болур. По-е-ли-ниң электронут башкарыктын шимчээшкенин трафигин ылаңгыя барымдаларын, электроэнергиян камгалагыт чаргыларын ал бе-ли-ни өөренип алган. Ылаңгыя-дээ светоборларын айтылган ол «көргөй» турар. Оларын киж-и хайлаар турар. АИМ автомаши-нисты «көрүлгө» болур.

Чаа техникалыг непереткени — Москва метрогауна по-е-ли-лерин шимчээшкенин автоматчыларын орунга база бир бастырыр.

МОТОСПОРТЧУЛАРГА
МИНСК. Шаптаранын чедир-ге чорутар маршалаарга спорт-тун мотоциклдерин Минскенин мо-торлуг чада-тергелер заводунда бү-дүрүп үндүргөн. «М-204» деп ол

Кингисепп районун Сааремаа ортулук эмелдизинин амчын Тоомас Меритамын албан хуузаларын күсөдип чораш арес-мандырыг чорукту кылганы дээш СССР-ниң Дээди Советинин Президиумун Чарымы-биле «Күш-ажылыг арес-мандырыг чор-уу дээш» деп медаль-биле шаңнаан.

Ылаңгыя деп улуз эес ортулук чаа болган кижиге дүрүн дуза чедирери эргөжөк чүгүдө деп ме-дээ Кингисепп эмелдизинин эрген өртө келген. Аякко боранашкын ужурунда ол хун өлчө амчын вертолет-биле чорударын калып-дээ аргам чок болган. Ол чорук коммунист амч Тоомас Меритамга доктар болган. Он километр өштү таварып ол чада бастыкан. Дөштүг сүтүн ол чам-дыкта хөрзөгө чедир сүзүп чораш. Ол хун хат-частыг болгаш дү-вүдү-дээ турган. Ийи шап болганда ортулукка ол челе берген. «Коммунизм» колхозун саванын Айно Оясадуу дузанын чедирген. Ам саваны боз болгаш оон өгү Айно калып-чатай.

Чурукта: амч Т. Меритам, оон камгалап алганы А. Оясадуу биле оон өгү Айно.

Фото П. Кузнецовуу. СЭТА-нын фотохрониказы.

Америк агрессорларны буруу шаап турар

(Даштыкы паралаанын допчуалы)

Доминикан республикада бол-гаш Вьетнама америк империа-лизмин агрессор-биле холбаз-дыр болушкунуар — бөгүнү даштыкы паралаанын кол тем-лары. Санто-Домингода контро-лосту хунта табынчыларын үрээ болгаш АКШ-тын детикче, кыргыс-биле шаап халлаа-зын шилчээ ол фактын чаап чажырамы Нью-Йорк солуннары оралжып турар. Макжорал Бандини болгаш Вашингтонун өскө-дээ улуз албан-дужаалыг дүжүмөттерин Доминикан рес-публикада чоруп турарын америк паралаа көргөдип, оларын «на-ионал чангыс эллик чалган орал-жыла» чүткүлдү кылдыр көргү-зүп турар. Шилчээ чуталарга, халкыктын мурунда америк хал-кычарга даштыкы дег чазак-ты тургузарын дүгүдө чүгүдө чоруп турар болур ийи.

АКШ «доминикан кризист» КИО-нун холбараалашкын-биле шилчээ турарын аялырды оралжып турар» деп, Лондон-нун «Дейл мейл» солуну санап турар.

Доминикан республикада кул-тур-соруунун эсүзүгү тавы-лашкын турар халкычарын бол-дур турар дээрин «Нью-Йорк таймс» хууш көр ужура тавар-рышкан. Сураалыг америк хайла-рчык Липпман байдалга тодара-дып бижилчээ, америк халкы-чарын шеригери Доминикан рес-публикага үр туруп болур ар-галыг кылдыр санап турар.

АКШ-тын агрессорлук уду-рышкынын шимчээшкенин ду-гайын бөгүн хай-хей чурттарын солуннары бижил болгаш дына-лып турар.

Аленин демисел турар чогу-биле эл-селкит калыптырылганы дээш Варшава эрлп турар про-фессор конференциянын ажы-алын дугайын болгар паралаа дыналып турар.

Индиянын премьер-министр Л. Б. Шастриин СССР-де чоруп турары-биле холбаштыр Совет Эмелдизин болгаш Индиянын аразында харылааларын дуга-йын Делин солуннары тодартып бижил турар.

Шериг самолёттарын бүдүрүп кылырын талашка калы ажы-агыйларга хамарыштыр англи-француз дугураада Лондонга ат салганын дугайын Лондон-нун болгаш Парижти солуннары бижил турар.

Барын-герман болгаш хай-хей англи солуннары кол тем-ды болза алыр калып хазынын ГФР-де келени болуп турар. Боннун барык бүтү солуннары ол болуш-кунга мурунку болгаш редакция чүгүдө тургусалдык бижилчээ. Калып хазыны ол аян-чоруу кол тургулаалдык политиктиг со-рулгаларын салып турар дээрин Лондон солуннары аяк-чажыт чок бижил турар. «Дейл уорер» болгаш «Дейл экспресс» солуннары ол аян-чорукту шүгүмчүлөп турар.

(СЭТА).

АРМЕНИЯНЫН ДАГЛАРЫНДА САДТАР

ЕРЕВАН. Бо чалын Армениянын дагыл чедиринде чамис салтарын олуттурган. Ам 20 муң ажыг гектар-на — республиканын салтарын бугу шалтун барык чартык кал-дын дагыл өдөткөндө Саван бос-сейинин районнарында ме-дэзгэн.

Ийи муң метр чедир белин да-гыларда садтар үнүш-дүжүтү чоруп аякко болгаш чыл бүрүдө дүжүтү берип турар дугайында тус черини артемдизинин түнелдерин хай чылдыг практика балыткан турар.

ПЛАНДАН АЖЫР 250 ТОННА МЕТАЛЛ

НИЖНИЙ ТАГИЛ. Май 18-те дү-нени эелчеге аялырдын хай шү-түкчү Виктор Гусельников аякко өөрүшкү-биле чанган. Андара калып өөрүшкү бөөр! Ол боз болгаш оон өөрүшкү бөөр! Евгений Бакан, Юрий Шоломов, Борис Олокин ме-таллургия хунунга алдыр болдур-ган баштайгы күш-ажылыг вахта-нын чедиринин доконтон. Хо-нука оларын аргамы үш эленил-дирин берген. А ол дээр-ге, план-дан ажы 250 муң тонна металл-дыр.

№ 13 суугу Нижний Тагил ме-таллургия комбинатын үр үе-ле довурап турар суугу болуп келген. Эрген чылда ол суугуну комсомол-чулар боттарынын холуга алган. Анык эелери аргамы шыла-рай-биле эдилерин шилчээдип ал-ган, чаа технология чуртуну тур-гускан. Мынчаар дээр-ге эс-е-е-

СЭТА-нын фотохрониказы.

Болливияда дүшкүрлүг байдал

ЛА-ПАС. СЭТА-нын корреспондентиз Луис Анхель Лейтонун да-мчылып турары болза:

Болливияда байдал мурунку хөвөөр дүшкүрлүг болуп арттышкан. Бүтү-нү аялы комсомолдарын бүтү чурттуу хаара туткан. Солуннар май 17-ден эгелээш үнүшкөн. Наймыс-калдын култураларында солдаттар-дык чык машиналар эргип чоруп турар.

Чуртта-бүзүлгөдө байдал туралы, чок, үлөтүр аялычары болган университет студенттери, казакка удуз чыккаларын эрттирген шилчээ.

Шериг эргө-чаргызын аялы чон-шарин демисел дээрин үлчүлгө-дөрүн дүзүшкү-биле боттары орал-жып турар. Аялы комсомолдарын калып аялычарын алдыр дээр 18-тен 60-хал чедир бүтү эр киж-и-лери минималстаар дугайын шериг эргө-чаргызын чарлаан.

Шериг эргө-чаргызын баш-тыкы генерал Рене Баррентос бүтү професорлар — удузгучуларын аялы-дан дүжүргөн дугайын чарлаан. Ча-дизка удуз-улузун калып-дээ ле-миселди «сак-хайыра чокка» ботар мен деп, генерал ме-дэзгэн.

Доминикан Республикада байдал

ГАВАНА. (СЭТА). Санто-Домин-году согу кварталдарында домини-кан патриоттар биле генерал Ибер-тин шериг-ханаагы эргө-чаргызын шилчээшкенин аразында түд-чүшкүлүр база катан эгелээш. Па-триоттар конституциян эсүзүгү чазак-тын кол хууштарын үе кирдирген. Күштер ден эес боттожжок, патриот-тар эргө-чаргызын шериглерин атакларын дөртүк күндө челин-чирини ойтур шаап келген. Шериг эргө-чаргызын шеригери па-триоттарга удуз танкыларын, улуз бооларын болгаш минонёттарын аяккап турар. Пресса Латина агентилдин дынаканы-биле алыр-

га, эргө-чаргызын чаа күштерин америк чык машиналары-биле тул-чушкуну районну чорудуп турар.

Дайынчарак патриоттарын күш талашы-биле чилинчип улуз, ууштар-ды деп кыжылып турар. Удузларын-кымын доконтон сооктаан бүтү кижилерин кырып ууткаар чүе деп, эргө-чаргызын даштыкы ле-ректер министри кыжыган. Тул-чушкуну хаара туткан согу кав-талдарын дээр улуз аргамы бол-ган чурттакчылар эргө-чаргызын шериглерин аргамы чоруктары дугайын чуталган турар. Удуз-дукерлер челек чок кижилерин боол-лап өлүрүп турар. Бир хөрзөгөн киж-и көрүп туралда-ла 8 харып болду өлүргөнөр.

Күш-ажык Хоойлузу аялы чон-шарин аялырды эргелерин кам-галаашкан, мангысталар аялырды-га, чалга болгаш күш-ажылыг халкышкынын аялыр. Ылаңгыя хө-мөргө чорудурун саван, аялы ша-гы узер аргамы кижилерин кул-шылдыг демисел чорударын база көрүп турар. Ылаңгыя професорлар-дын комитет болган удузгучулар күш-ажык Хоойлузунын негел-лерин шыгыны саван, аялыч бол-гаш албан-халкыч кижилерин аялы-га хууш ап, оон удузгучу аялы-нистративти калы хаман чок чо-руу. Бу барымдалар чорукту болдурбас, дынчарак кичээлгел болур дээрин утпас керек.

Н. МАРШАНСКИЙ.
Тыва АССР-ниң Дээди суудуу кижигит.

УЗУН ОРУКТУН ЭГЕЗИНДЕ

Сегбе Мандыевич Сандый чо-лазкынын уузу орун шилчип ала-ла ур-дээ болган — 4 чыл ажып турар. Мынды болза-дээ Таран кырынын, ылаңгыя ра-йонунун хай-хей оруктарын ар-тып каапкан болгаш машина баа-варында эленилчел мергежилди алган. Дүн-хүн, шугураа-боза-дыс чалаач мергежилди эленилчел берге орунга торулбас кижилерин бирөөн кылды ол ботуну аяккап турары Шаган-Ары-нын автоажы-агыйында сана-дып турар.

Кажан курс доокан соон ла-рый орта баштай кээп аяккап тур-дээ, ук АИ-нын транспорт-чулары ылаңгыя таварыча чок байдалга аяккап, гарам болгаш мастерскаа чок турган. Болуп дараангар чедер анында андара каагы-дээ чок чорутканын, ийенер-техниктиг аяккалчы-ларын удуз тургуура теория та-лазы-биле билиг чок кижилер турганнар. Мынчаар олар чаа эгелеп турган чалаачыларга калып-дээ дуза калар аргам чок болуп келген.

Сандый баштайгы үеде бер-гелешинерге таваржы берген-де, курска тура өөрөгөн ком-пентилерин каттап, бот-биле

ылдыртымын үнүп турган. Кон-спекттер дээр-ге теория-дээ бол-гай. А андара практиктиг аялы, дүжүлгө чүгүдө болу берген. Ылаңгыя Сегбе Мандыевич а-тотранспорт талашы-биле дит-тарга өөрөгөн деп, шын шилч-тирнп тыпкан. Оун бүрүтүн пар-далганын үнүп тургулаан чо-лазкынын арга-туржугалыгын дугайында чүдүлгөн ол эни-виш чедир ботчуп ап келген. Оон билип алган үдүлгөйи до-раан-ла херек кырында аялыны-га аяккап эгелээш. Оон-биле чегелештир хай чыл дүжүлгө-лүг чалаачылар-биле харыла-жып, оларын детинчелин ап турган.

Ындыг чүтүл халас барбаан. Бир чыл болгаш-ла ол ботуну автоажы-агыйында мурунчыл-дарын олургуна үнүш. Ол дээр-ге техника башкаарынын та-лазы-биле болбайн ан. Чоруту ол чүгө эелчег норманын ажы-агый күүсүлүгүн анында, резин ду-гуй болгаш кызыл чүл камгал-ганын белин чедип алыр арга-лы болу берген.

Ботуну эленилчел техникалыг-ка хамык болуп чык чалаач киж-иге үнелдир дээрин ол билген.

Ылаңгыя резин дугуларын камгалгазы дээр демисел орта эленилчел чедирин болган. Бир дугуй-ла 30 муң километрин ар-тыр турал, ботуну эленилчел резин дугулары-биле Сандый 41 муң километрин эрткен. Эрткен ажы-агый чылында ол дөрт ком-плект мынды дугулау камгал ал-ган болгаш оон-биле 20 муң ки-лометр ортуу эрткен.

Техникамын камыг эдилеп, ону билилгит башкарып, автомаши-нын техниктиг хылаалын өй-шанда чорудуп турган, 185 хун ортука чорутуу планын 286 кыл-дыр күтүр — аргамы болган. Чык сөөртүр планын ан Сандый үрүчүгү ажыг күсүлгөйи чачыл аптарган. Бо чылдын дөрт айла-рында планын ол 111 хуу күсө-дипкен. Ол үеин дүжүлгөдө 480 литр бензини камгал алган. Коммунист күш-ажылыг деп ат дээр демисел кирипкен бри-гадаанын кемжигу Сегбе Манды-евич ботуну эленилчел автомаши-наны амы үе-ле күсүк тараа алаап алымынчыга кык белек-кеп алган. Ботуну күш-ажылыг уузу дүртүгү орун ол мынчаар эгелээш.

Ф. КРУГОВОЙ.

АЖЫЛДААР ЭРГЕНИ ХООЙЛУ-ДУРҮМ КАМГАЛААР

СЭКП-ниң ХХИ съездинин шилчээшкенин социалист хойлу-гу пелелдерин шыгыны саварын болгаш совет халкыларындын кон-ституцияда эргелерин улам ылаң камгалаарын ойнаап алып турар. Бистин чурттууга аяккап үнүш кижиге, эске аялы туралары-биле сават чок шилчип ап болур. Ол дээр-ге аялыч кийи бүтү таваргаларга бозу башкарылган дээр эс-тер. Бистин Конституцияны совет халкы-ларын аяккап эргелерин ала-гы-таларынан, орта үндүлгөн тургу-каа хойлуларга аялыч кижини чедирер чок чеге ону аяккап үндүрүп, эсээр төлөлдир аяккап-дыг чылдаган чок шилчээшкенин дү-рүмчүлүг. Ол мынча професорлар-дерин тус чер комитетинин чеп-сээр чокка администрация чери кы-ны-дээ аяккап үндүрер эрген чок.

Калыг таваргаларга алаача-кы-ны-биле үндүрүшкүн калып болу-рун күш-ажык хоойлуларга тускай-лап көрүп кал. Шаа ол дүрүнү бистин удузгуч аяккалчыларын шыгыны саван, ону удузгуча болу-руп турарлар.

Ылаңгыя ажылычарын бол-гаш албан-халкыларын аяккап кий-ап алыр ийикке азы үндүрүп тур-

гаш администрацияны сула чанга-шынын болдур бээр ийик удузгучу-ларын чок деп болбос. Ындыг киж-илер ботуну селкинген, тарым-лаан улузга чару тургуз-биле үндү-рүтүр дугайын сула практикач ку-гулап турар. Чижээ хаматта Про-фессор Тыва экспедиция чегези-не шилчээшкенин аяккап турган эленилчел чангышын эленилчел адренгине ала-дуз шүгүмчүлгөдө савалдарын кырген. «Таварыча чок» шилчээшкенин аяккап үндүрүшкенин.

«Тыва тудуг» президи дээр эр-теинин плановик Жилевский ду-дадар ботунулар комбинатынын начальниги эленилчел чангыш-ка чал, сан-тук эсүтер байдалын «Тувинская правда» солуга шүгү-мчүлгөдө ону ылаңгыя кызыл-кы-рып эгелээш. Кезек каа ону аялы-буру аяккалчы шилчээшкенин турган, аяк соонда үндүрүшкенин. Ук негел-диз хөрзүн суа чери көргөн хамат-ты Жилевскийн аялынга катан кийри каан.

589 дугаарлыг орук эргелениг-ге нормировшкенин аяккап турган Реновту ол ботунуларын начальни-ги эленилчел каа-ла мынчаар үн-дүрүшкенин. Сөөлдө кээп илээрин Ренов ол ботунуларын партия ор-ганизациянын секретары турган

удузгуч аяккалчыларын кал ула-шкучулуктан. Ол бугу Байкалдын таварыча чок болган. Унденин чок чеге Реновту аяккап үндүргөн.

Дүрүм чок чеге удузгуч кижилерин аяккап суа катан кире-теш, аяк чок турган үнүш төлө-кени бурууларга негел төлөкени.

Чанам удузгучулар аяккалчыларын үндүрүп турган суу хылап көр-бей, ужуз элери чангыш кар-туурамы-биле шилчээшкенин чоруктар бар. Чижээ кылдыр Кызыл ТРОП-дузун 2-ги салбарын начальниги ол көрөт. Ол совет салгынын чур-му хаматканын дээр салгылар Бобров, Вакунин, Саволов болгаш эленилчел аякка

ЧАА КОЖАМЫКТАРНЫН ТӨРҮТТҮНГЕНИ

Бо чылдың эгизинде республикада Улустун чогаалына бажыны «эки кожамыктар» чогаалдыры дээр конкурстар чарлаан. Конкурстар теманы кылдыр бо бурунгу болза-даа өмөс, «шпес», дайынчы жарыны алганы тазарылга эвес. Кожамыктын бири амыдыралыста чедишкенин дүргөн суртаалдаптар, чаагай чүвени мөгөжидир балык-каптар, чептестерин дарый узуткаарынча уган-сагышты угандырыптар, эргижиреэн уран аргалары болгаш ону нийтирелин идеолоттут чид чепсө болдурп турар.

Чер-чуртуну, колхоз, совхозуну, хоорай, суурларын, мурнакы кижилерин дугайында, чаагай азын-ан, көзү-шынар, коммунизм турт-зукунуну корал дүргүнү амыдыралда ботта-нып турарын дугайында, мынакыл, комму-нист күтү-ажыл, тайбын дугайында дээр он-даа эске ирларны чогаалдыры конкурстар негиз.

Чоокта чаа жары конкурстар түнелни үндү-рери-биле хураалаш, маразында түнелдерин ылган.

Чаа кожамыктарны бижээн музыка чогаалдары-нын аразында негеделерге долзуу-биле дүжүп турар төлөптүг чогаал чок болган дээр бири черини шапталып тыгмаса. Композитор Р. Нен-денбилдин «Мен бызачым» деп аялганын ийги черин шапталып, С. Самылан «Был-зы кыстары» деп аялганын үшкү черин шап-талып түс-түзүндө тыгсар.

Белк кынарды кожамыктар сестери бижээн авторлар маразында шапталарын тыгсакан:

В. Саган-болга «Арыг болгаш шыныча-ла ийин» деп кожамык дээр бири черини шапталып.

С. Бюрге «Чүг» деп кожамык дээр бажы Ю. Кюнегешин «Батырнал чаннап келем» деп кожамык дээр ийги черини шапталарын тыгсакан. Он ийи «Мен бызачым» деп кожамык сестери дээр К. Урангайга үшкү черини шапталып тыгсакан.

Ч. Нара-Кусега «Оалдыг-ла» деп кожамык, С. Таспайга «Чаа кожамыктар» дээр, Л. Агафо-нова «Чаагай саткылдыг оолдар» деп кожамык дээр, В. Белусовна «Келин» деп кожамык дээр мактал шапталарын тыгсарын шиттир-лээр.

Конкурстар дугайын түнел чугаалаары мындаг. Конкурстар хой кижиптир, солун болгаш шытыпкын эртең. Улустун чогаалына бажынын аргыныче 70 хире азы-буру тема-лыг чогаалдар республиканын бүгү девишкери-ден келтирел. Оларын иштинде экилерин шилин алыры-биле азылдар комиссияны тургу-ска. Он алтынга кожамыктар бот-тыгынтыр уран чүгү бөлүмнереңге арбын чепсөк» бол-ду чугаажы.

Иччаарга кижиптирлерин хой нургузу улус-тун аас чогаалыны кожамык жарынын тус-кай демдектерин эки билдин көргөсөң. Ичча-гар орус-ла, тыва-лаа авторларын чоруткан материалдары колдуу улустун кожамыктарын хевир-майында бижиттирилген болган. Аны-тургузу талашы-биле шуут чаа кожамыктар чо-гаалтылган. Ол чүдөн болганын дээр, тус-түзү районнарда музыкантылар аныктарын ыр-шоо-рун аялгаларын, эри аялгалары киирип турар эскерилтерге чогулгалыг «кулак сал-байн» турарында хире. Авторлар чаа аялгалар чогаалдырып хандыгып турарлар. Ол кончуг эки. Иччаарга ол чаа аялгаларын үнденинге чоңуң үнү динип, он алыр болза оларын дээр бажы болду дээр чогуу. Чонун үнү дээр эргим алырны төртүтүлдүр деп чүвени сактары чугула.

Конкурстар дугайында, салым-чаланын композиторларын база шүлүктүлери (Р. Кенен-бил, С. Бюрге, Ю. Кюнегеш оларны санааска) кииришени черле чепсөкөсөң.

Киреп кожамыктарын аразында чангыс те-мага бижээн чогаалдар көпүзүнүн демдегээр чогуу. Иччаарга С. Сарыг-болдун «Кызы ча-раш» деп чогаалын өттүгөн «Шеми кызы», «Хенделенин кыстары», «Өвүр кызы», «Был-зы кыстары» дээр кожамыктар көйө кирген. База кожамыктарга аялгалар кончуг азын бол-ган. Мында шүлүктүлөр болгаш композиторлар-ны «аралыны ыраа» кончуг тола көзүлгөн.

Конкурстар түнелде дамаарыштыр чугаала-ла чогуу чүдүлери колдуу мындаг-дыр.

Иччаарга Улустун чогаалына бажынын ко-жамык чогаалды дугайында бо чугаалы, ко-курстар түнелде үндүрери-биле соксак калбас, харын мен ийи ашталыры күзөңгүл.

Бо ажыче бүгү чогаалды авторларын кичээңгил угандырып чугула.

Д. КУУЛАР.
конкурстар жарынын дээр.

ЭЛЕКТРИК ООЛ

Опуг-оол Ары шериг алынын эрт-тирп чоруту мурунда «Улустун чогаалы» колхоза дээр азылдар кылып амыдал турган. Хамааты хулаагын ол ас саткылдыг эрт-тирп, төрөн колхозун чаным келген. Колхоза келгире, мына тус-кай төлөп ач амыдал турар элек-трик кижип бар-лаа болза, суурну

туртталга бажылар, фермалар, бригадалар төптери чырык-биле ор-та хандыгып турган. Бо бүгү анык кижип халып, чаа чүткү-ле албадан.

Ол болуң ийи күзүн илери-тин, электрик деп тускай мөгөжидир өөрени алыр-биле ону кызыл-дын механизация училешениче чо-

трижидилгенине кескү эскерил-терин болдурган. Мурунда амыдалыг турган пилорама ам-долу аялгалар кирген, суурда чы-рык кииришени бажы чок бол-ган.

Комсомолчу Арынын хулаагын аялгына ас саткылдыг, кызыл-а-жынын колхоз баштаар чөп үнелер көргөсө, ону каш улаа мактал шап-таларга кирген.

Б. БАГЫТ-ООЛ.
Улут-Хем район.

ХООРАЙ, СУУРЛАРЫН ЧААГАЙЖЫДААЛ

Кудумчулар ден-дески турзун

Ажылдын хентериг бөлүк кижип-терин бирээ кижип-хай-биле ку-думчулар оңгарып, үрелген чер-лерин коптарып турда, эскерлер ол бузуңдарын беле экип, амыдал турар. Ужар хар ашкыл, арынды чазык хулаагын чаным херезең кижип оңгарып хулаагын довураң арыды ширбээ, оларын кыдыга-рын долгандыр суурон төккөн тур. Ону Ульяна Васильевна Невидимова дээр болду.

Асфальтты сиктен эргип дову-ракты ашташ, аяна турдон төп-каарга эргип асфальт-биле чаа ас-фальт түзүшкүн, тигилемс бижыг бетон апаар чүс—деп, ол таймыр-лап чугаалды.

Кызыл ажылдыг анык кыс ма-шина кырында ийи гудронун оңгар-лаар өйөл дүжүрп тур. Он алы Ольга Сосновна. Бригадын эи анык ажылдыгы Ольга Невидимованы

бригадын амыдал турарына ол чоргаалып турар, чүгү дээр Ульяна Васильевна Кызылда чаагай-жыдаа конторазыны дуржугалыг ажылчыларын бирээ. Ажылга кижилерин таарыштыр тургузуп шы-даар организацик болура, ону брига-дыр кылган. Он бригадазы чаагай-жыдаа мурал турар. В. Кузи-мина, Т. Сосолова олар бо брига-дын эи илеришкери. Бригада кымы үдө хулаагын сур даңчы-дылганын хулаагын аштаар, кудумчуларда миятарын дээрте хар овалар, тротуарлардан хар аштаар болгаш эске-лаа үрүмк ажылдарын кылган, а чайгы үе-ле кудумчулар, тротуарлар сепээр амыдыралы шынардыг кылган турар.

Н. Невидимованы бригадазы шыа-кай база ийи дээр коллектив бол-ду. Ол болза А. Гудожник бригады-дыр. Бо бригадын ажыл-ижи беш

шакта эгээр, хоорайны арыт-ше-вер, Рабочая, Улут-Хемин он та-лазында Набережная кудумчулар дес-кил турар. Кудумчулар, болгаш ашкылдар кытыр, бир хүн ку-думчулар, тротуарлар сепээрине херек асфальт кымыр чүлү хайы-дырып, хей кезинде кудумчулар, тротуарлар кыдыгынын пилала-рын чазытып септер турар. Чаагай-жыдаа ажылдын эи харымсалгалыг үең— чай келген Ыччаарга Кызылда чаагайжыдаа конторазында ажыл-иш ийи түлү.

— Кызылдың чаагайжыдаа ко-нторазы хоорайны чаагайжыдаа дээр хандыг ажылдарын бо чайы кылдыры—деп айтырды, кол иже-нер А. Кривоножичин харымлавы болза.

— Чаагайжыдаа конторазы бо чай дургууна хоорайны кудумчу-ларына 3684 миятарын, 2326 дес чаан миятарын олутур болган 3400 квадрат метр шыгы газондарын кылды. Он ашкыл ийи үзүн 7033 метр чере пилаларын салыр, 5773 квадрат метр чере тротуарларын бо-тоңнар болгаш ийи үзүн 17700 метр кудумчу асфальтлар. Ам Улут-Хемин он таалазында 296 мия-

Д. АНАЙ-ООЛ.

ШЕФТЭЭШКИНГЕ

«Большевик» колхозтун төвү — Эргин-Барлык суур чык келген ту-дун-ла улам азылдар, чаагайжы-тыгын, көрүштүг колхозчу суур бо-луп бар чылар.

Колхозтун баштаар чери болгаш партия организацик суур улам көрүштүг кылдыр чаагайжылар дээр бүгү чонун шефтешкинин органи-застаар айттырны көдүргөн. Бүгү колхозчуларын хулаагына ол айт-тырны дээр болгаш аргыла 30-ден сонгаар суур чаагайжыдаа-нын анык хайымын бажы болу берген. Колхозчулар майын байыр-лал хүнерин төрөн суурун чаа-гайжыдаа кыш-ажылы-биле демдегеп эрттиргенер.

Колхоз конторазы-биле клуб ара-зында 300 мия тараан, 0,3 га хем-чээлди сачыгышты ам бир га чедир алдыр херимнээш, 800 хире мия-ты немей тарып олурткан. Ол ам тектар черин алап турар чараш сал апарган. Ол шыааш тургал салы-нын чанында 0,5 га хемчээлди шөлү херимнээш, миза 250 мияты немей олурткан.

Суурун кол Барлык кудумчу-зунда 510 метр черге ийи талады штакетник херимин кылды дооска. Херимин ийи үзүн 1020 метр. Ол херим ийинге 350 дес миятарын тарып олутур. Суурда алың чер-лерин болгаш туртталга бажына-рын чанында кургал калган эргип миятарын туруп каапкан, 700 дес

азы-буру миятарын болгаш хей ча-дун үнүштерин олутурун планнаан. Ол амыдал эгээр.

Суур чаагайжыдаа колхоз-чу херезеңнер кончуг илеришкип кижип турар. Хүн бүгүдө чүс амыг херезеңнер суур чаагайжыдаа-зынга улау ажылды бүдүрүп турар.

Бо чылын колхозчу суурга чаа ту-дуглар база немей. Беш кластар-дыг, улау спорт залдыг школа ба-жыны, үлөтүр болгаш ашкыл-чөм бо-раанылар сазар көдө магазин, 5 чуртталга бажыны немей тутунар. Эргин-Барлык сес чыл школазы он чыл школазы болу бээр. Суурда бар ийи салыг бажыны-биле калы ам үш сачыг топкалары, ийи сто-ловая, парикмахерская, аалчылар ба-жыны бар болуп, амыдалга кирер.

СЭП Тыва обкомун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлө-нин белик культурулу колхозчу суур дээр колхозтар аразында шиттир Кызыл турун бо чылдың марта бек-тин колхозка тыгсакан.

Партияны болгаш чазактын ала-сагы салымшынына сорук кир-ген, «Большевик» колхозтун ажыл-ишчилери төрөн суурун улам чаа-гайжыдып, ол чаалап алган турун бажыг тулар дээринге бүзүрелди-лер.

Х. ОУГАШ.

Барыин-Хемчик районун Эргин-Барлык көдө Советиниң депутаты.

ОЛАР ГРОЗНЫЙЖЕ БААР

Элэң каш хүнер дургууна Красноярске уругулаан сула хүреш галазы-биле крайнык профтехучилищелер өөреникчилерин аныктар ко-мандаларын хулаа бирер чери дээр маргылдазы довураң. Аңа Красноярске крайнык «Күш-ажыл куралдарын» эки-тура спорт ишти-лици челинчон атты чаалап алды дээр 128 кижип маргылкан. Олар дең-зи талашы-биле аны-аңы он категорияларда демсешкенер.

Кызылдың көдө профтехучилищенин мурдунда барган команданы кижипчилери бо маргылдага дөр дугаар чери ээлэң.

Хулаа бирер чер дээр демселе бодунуң деңзи категориязын талаш-биле Владимир Биче-оол челин болган, Петр Белек ийи, Бай-Кора Улаа дөртүк, Валерий Петров бешкү чери түс-түзүндө ээлэңнер.

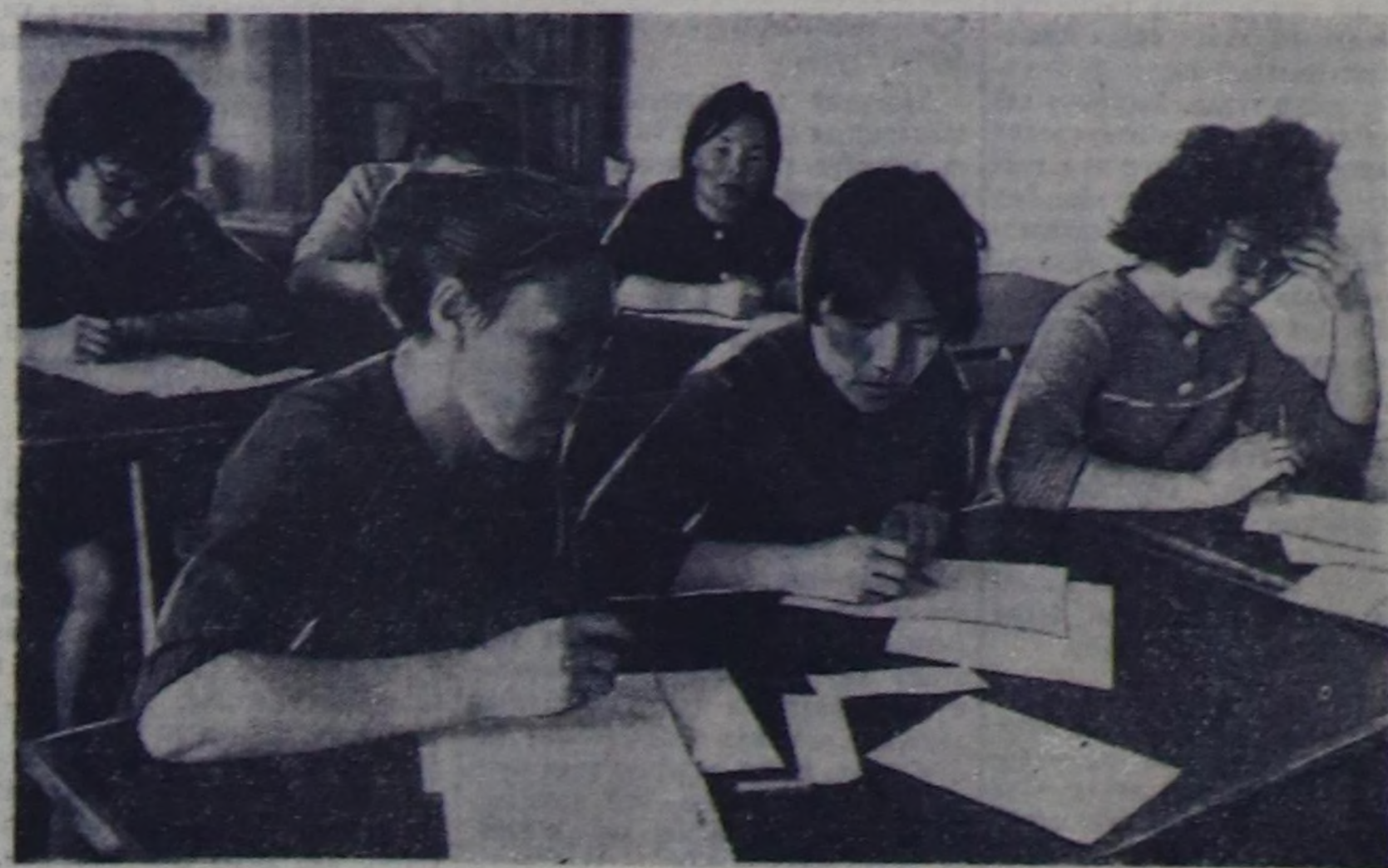
Владимир Биче-оол биле Петр Белек Грозный хоорайда болуп эртер Россия Федерациязын «Күш-ажыл куралдарын» эки-тура спорт иш-ти-лици маргылдаазында кирер эргин чаалап алганар.

РЕДАКЦИЯ АДРЕСИ: Кызыл, Ш-якын, 3. Бравченко кудумчузу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторун 24-63, редакторун оралкыларынын 35-24, 25-38, харымсалгалыг секретарынын 23-35, партияж амырал кидиленин 23-54, агитация болгаш пропаганда база көдө азыл-агы кидиленин 37-13, үлөтүр кидиленин 22-64, чаага, ажылчын болгаш көдө корреспонденттер база совет тургузу болган амырал кидиленин 21-27, иштиги информация кидиленин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47, 27-41, солун калбей барганда 32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлөнин чанында парлагга өрөдөлийн типографиязы.

ТС-00476.

БАШТАЙГЫ ЭКЗАМЕН

Эртеннин сес шак үези. № 314 ауди-ториянын хаалгазынын даштында: «Имизэргес, күрүң экзамен чоруп тур» деп бижип каан. Он баарында бөлүк анык оолдар, кыстар кандыг билет-тер келирин дугайын чугаалажып тур-гулаан. Шак-даа чедип келген. Баштай-гы экзамен дугаар өрөдө беш кижип кирген. Удатпай киргеннерин бирээ Валя Күжүгет хулаагын үнүп келгеш, биске мында диди: «Дык сүрээденер. Менээ таварышкан айтыр белең болду. Шынгы белеткиг турда-ла тоовас бол-гай. Дөмөй-ле шуптунар эки дугаар алыр силер».

Дараазында үр-даа болбайн Салчак Бичен база-ла эки дугаар үнүп кел-ди. Он сонда дөгер-ле иччаар ула-жыттылар. Бо дээр, май 18-те Кызыл-да башкы институтун педагогика фа-культетинин 4-кү курузуну студенти-леринин орус дылга бир-ле дугаар күрү-

не экзамен дугаары-дыр. Шупту 20 студент багай чок дугааганын. Студен-тилер—Валя Күжүгет, Валя Араптан, Монгуш Байлан-оол. Ондар Эртине, Монгуш Денинмаа кончуг эки демдек-терге дугааганын.

Бо факультеттин студентилеринин белеткии шынгы. Хостуг шактарында чыгып алган, билет айтырлары чугаа-лашкан тургулаар. Шуптузу—чангызы, а чангызы—шуптузу дээр деп принцип-биле өөренип турарынын тода херечизи-дир. Артан экзаменнерин дөгер эки дугаар дээринге чигинип турбас. Он-биле ка-лы курс экзаменнери база эгээр.

С. ӨПЕШ-ООЛ,
студент.

ЧУРУКТА: институтун 3-кү курузу-нун литература факультетинин студенти-лери экзамен үезинде.

Фото С. Феоктистовуу.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Чөптүг негелде

«Тес-Хем» совхозтун төвүнө амыдал турган пекарняны соксак-каш, ол бажында маслох тургус-кан. Хлеб быжыраар-биле саржаг бүдүрер—ол ийини каймы-лаа чугула. Ажылдар турган пекарняны улам экижиктеп, маслохти эске черге ортаниластар арга турган.

Совхозка пекарня турда суурун чөптү, ук амыл-агынын фермалар-да болгаш бригадаларда ажылчы-нарын хлеб-биле хандыры таарым-чалыг турган. Амыл байдал шуут өс-кө, хлебти Самагадидан ап турары доктаамал эвес, үзүктөлү чоруктар болганчак-ла таваржы берилээр.

Кандыг-ла айтырны шиттир-лээр, он чөптү, ажыгыг тала-зын тамыкты мурый өөренип көөрү күзөңгү. Самагадидан хлеб алы-рын таарымчалыг кылдыр санаан болза, он сөөртүлгөн чуртчулар,

доктаамал графика кылдыр турган. Совхозтун дирекция чери болгаш Тес-Хем райпозунуң баштаар чери

чонун бо таалазы-биле чөптү негел-дезин дарый шиттирлээр күзөңгү.

Н. КӨН-ООЛ.

ӨЙҮН ЭРТТИРИШКЕН

Чылыг малды сырныгы азымы-биле демселе Бай-Тайга районун «Малчын» колхозунда багай тургу-туган. Сырымгыга улау тарылганы апрельдин ийги чарымын эскер турда-ла май сеске чедир чорутпаан. Колхозтун мал эчилери болган зоотехниктери Демир-оол, Болдаре, Сат, Шагар-оол болгаш эскер-дал сырныгыга улау баш бурунгаар

хемчеглер чорутпай келгенер. Он түнелде чылыг малла хоракта бар болуп турар. Бо чылын беш аыг сырныгылан өлгөн болгаш ол азыг ам-даа бар болуп турар.

Мал ажылын тускай эртенит-лери болгаш колхоз баштаар чери чылыг малды сырныгы-биле де-миселди чорудары негеттиип турар апарган.

И. МОЛДОВАН.

„Кемдээн“ телефон

— Ааа! Ааа!.. Ам база харымлавын-дыр...
— Эпти-ле «мытавастай» бээр телефон-на болгай.
— Моңу черле каян чидир чүс? Каян орта ажылдар апаар телефон боор бол?

Ындыг чугаан Сосновка суурун чурттакчыларында бо-ла дыннап болур. Ужур чүдө? Ында харымлаа салбыр бар. Бичен телефон стан-циязы база тургускан. Салбырын эргелекчи Тамара Метелькова. Тел-фон станцияга элти-ле үрелишкени болу бээр. Ук салбырда ону билер, элтир тускай механик чок. Ыччаар ийи-чү хонукта-лаа телефон амыдал «мытавастай» турган. Харымлаа багай тургускан, телефон амыдал-вай баарын уламын Сосновка суурун чурттакчылары Бай-Хаакче чорук кылп баар ужура таваржы, үс-шакты хей черге эрттирп турар.

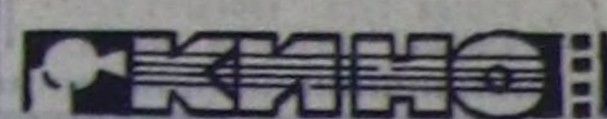
Телефон станцияга үрелишкени болу бээр, Бай-Хаакта харымлаа чери ону эдил кылдыр механикти чогуу үезинде чорутпай турар. Соснов-ка харымлааны үзүктөл чок кылдыр аялал таарыштары Бай-Хаакта харымлаа черини хулаагын эвес чүс бе? Бир эвес мынд болза, чонун негелдезин хандыраар херек.

М. КОЗИН.

Бүгүн республикага болгаш Кы-зылда будуттагылап каап турар, чаащын чок хүн болур. Агаарын температуразы: дагыл чердеге — 18—13, өске арканнарында 23—28, а Кызылда—24—26 гра-дус чылыг. Хат республикага кош-каандан өй-тавынга чедир. Анык-бүрү чүк уганышыкынын.

Редактор Н. Н. КУДАЖИ

МАЙ 21-ДЕ

«НАПАРАЛ»: «Май дүнеси» 10, 11.30, «Внүм чок Кашей» 1.16, 2.50, «Лимонады Дюс» 4.30, 6.20, 8.10, 10 шактарда.
«АА-ХЕМ»: «Майтан өңүк» 10.30, 1.30, «Нырган ашкыл-мадай чурттал чорам» (1-ги, 2-ги серия-лары) 3, 5.45, 8.30 шактарда.
«ЕНИСЕЙ»: «Хомулал: дөптөрүн берип көрүңер» 2.40, 4.40, 6.40, 8.40 шактарда.
«ВОСТОК»: «Кыска умжуршым» 3.15, 7.15, «Ядының чугаазы» 5.15, 9 шактарда.
ЧАЙГЫ ТЕАТРА: «Ажыгыш» 4, 6, 8 шактарда.

Уш-Белдир курортче бол-гаш муруну аржаанче само-лёттарын доктаамал ужу-душкуну 1965 чылдын май 25-тен эгээрин Кызыл аэ-ропорту бүгү хамаатыларга дынаадып тур.

Аэропорттун хообайда агентизи болгаш Тыва тран-спорт агентизи билеттерин баш бурунгаар сачып турар.

КЫЗЫЛ АЭРОПОРТУ